

Aan de voorzitter, leden en plv. leden van de
Vaste Commissie voor Infrastructuur en Waterstaat
van de Tweede Kamer der Staten-Generaal
Binnenhof 4
2513 AA DEN HAAG

Briefnummer
20/10.139/KK/MK

Onderwerp
Geborgde zetels waterschapsbestuur

Den Haag
16 juni 2020

Telefoonnummer
070-3490321

E-mail
brake@vnoncw-mkb.nl

Geachte dames en heren,

Op 22 juni a.s. heeft u een AO over water, waar onder andere het advies van de Commissie Boelhouwer over de geborgde zetels in het waterschapsbestuur wordt behandeld. Graag geven wij hierbij onze reactie op dit advies.

VNO-NCW en MKB-Nederland zijn van mening dat het systeem van geborgde zetels voor het bedrijfsleven, de landbouw en de natuur in de besturen van de waterschappen behouden moet blijven. Loslaten van geborgde zetels, zoals de commissie voorstelt, zal ertoe leiden dat het waterschap kennis, legitimiteit en draagvlak verliest. Bovendien is volstrekt onduidelijk welk probleem hiermee wordt opgelost. De voorstellen om tot afschaffing van geborgde zetels te komen en het laten vervallen van de wettelijke eis van één gegarandeerde plaats in het dagelijks bestuur is naar onze mening onjuist onderbouwd, ondergraaft het functionele karakter van het waterschap en doet geen recht aan de grote belangen, zowel inhoudelijk als financieel, van het bedrijfsleven bij het waterschap.

Wij vinden daarom dat het stelsel van geborgde zetels geen aanpassing behoeft en adviseren u om de huidige vorm voort te zetten.

Hieronder lichten wij dit standpunt nader toe:

Belangen in het waterschapbestuur

VNO-NCW en MKB-Nederland zijn positief over de ontwikkelingen die waterschappen de afgelopen decennia hebben doorgemaakt. Dit is mede te danken aan de bestuurders die de geborgde zetels bekleeden. In 2015 concludeerde de Adviescommissie Water al dat het huidige systeem goed past bij de aard van de waterschappen “De sectoren landbouw, natuur en bedrijven zijn voor hun bestaan en functioneren direct afhankelijk van een goed functionerend waterschap. Zij hebben specifieke zakelijke belangen en brengen daarnaast veel kennis in omtrent het waterbeheer.” Ondernemers/bedrijven dragen via de waterschapsbelasting circa een derde deel van de kosten voor de uitvoering van de taken van het waterschap. In 2020 is dat ruim 750 miljoen euro.

Categorie “bedrijfsgebouwd” heeft groot belang

De Commissie Boelhouwer heeft uitvoerig stilgestaan bij de onderbouwing van de belangen. Daarbij concludeert zij dat voor de belangencategorieën landbouw en natuurterreinen een duidelijk belang aanwezig is, vanwege grondpositie en adequaat waterbeheer. De commissie ziet dat belang voor de categorie ‘bedrijfsgebouwd’ niet. Zij vindt de - vooral aan de zuiveringen gekoppelde - hoge rekening die sommige bedrijven aan het waterschap moeten betalen onvoldoende om de categorie Bedrijven te handhaven. ”VNO-NCW en MKB-Nederland zijn het niet eens met deze argumentatie. Zij zijn van mening dat, zolang de zuivering van proceswater van bedrijven binnen het fiscale stelsel plaatsvindt, er alle aanleiding is om de categorie bedrijven te handhaven. Bedrijven nemen water in voor hun bedrijfsprocessen en zijn dus afhankelijk van waterkwaliteit en geven na gebruik ook weer water terug. Over zowel inname als over teruggave vindt veel dialoog plaats tussen bedrijven en waterschappen. De dialoog gaat niet alleen over de hoogte van de rekening maar ook over tal van andere aspecten bijv. zelf zuiveren versus levering aan het waterschap. Bedrijven betaalden in 2019 alleen al 345 miljoen euro aan zuiverings- en verontreinigingsheffing. Dat is 26 procent van het totaal. Belang en zeggenschap zijn daarom onverkort ook van toepassing voor “bedrijfsgebouwd”.

Oplossing voor niet-bestaand probleem

De waterschappen zijn de oudste functionele democratie (vanaf 1255) in ons land. Alle direct belanghebbenden leveren een bijdrage aan de kosten voor het waterbeheer en aan het bestuur. De ‘stakeholderparticipatie’ van deze functionele democratie werd in 2014 door de OESO als sterk punt benadrukt.

Ook de Advies Commissie Water (opgegaan in de Raad voor de Leefomgeving en Infrastructuur) heeft in 2015 aangegeven dat het kwaliteitsniveau van de geborgde zetels hoog is, omdat zij primair worden verkozen op hun kwaliteiten om een bijdrage te kunnen leveren aan een goed bestuur (effectief, efficiënt, integer, innovatief en transparant). De Advies Commissie Water was heel duidelijk in haar advies dat de trits belang-betaling-zeggenschap ook in de toekomst een valide ordenend principe is voor de samenstelling van het waterschapsbestuur. Wie het systeem overhoop wil halen, zal tenminste moeten aantonen dat er een probleem is. Maar dat laat de Commissie Boelhouwer na.

Nieuwe vraagstukken geen reden voor aanpassing structuur

De commissie constateert dat door nieuwe ontwikkelingen zoals klimaat, ruimtelijke inrichting, Kader Richtlijn Water er een bredere scope van het waterschapbestuur gevraagd wordt. Natuurlijk is dit zo. De steeds veranderende context waarbinnen de waterschappen moeten opereren is een gegeven waar waterschappen al 750 jaar mee te maken hebben. Volstrekt onduidelijk blijft waarom dit nu na 750 jaar moet leiden tot afschaffing van het principe van stakeholder democratie. Door de eeuwen heen is dit principe bij uitstek geschikt gebleken om nieuwe uitdagingen doelmatig en efficiënt aan te gaan. Het verband dat door de commissie is gelegd met nieuwe ontwikkelingen heeft geen enkele relatie met geborgde zetels.

Ingezetenen hebben als aparte belangencategorie altijd de meerderheid

In de Waterschapswet van 1992 is náast de bestaande categorieën een nieuwe categorie 'Ingezetenen' toegevoegd om te borgen dat deze vertegenwoordigd is in het waterschapsbestuur. Sindsdien betalen zij ook waterschapsbelasting. Tegelijkertijd is wettelijk vastgelegd dat ingezetenen áltijd de meerderheid hebben in élk waterschapsbestuur. De categorie van de ingezetenen representeert de zogenaamde algemene taakbelangen. De adviescommissie Water stelde in 2015 "dat de ingezetenen vormen in dit verband óók een belangencategorie; in dat opzicht is er geen verschil met de andere belangencategorieën". Een bevinding waar de Commissie Boelhouwer ten onrechte afstand van neemt.

De categorieën worden ieder wel op een andere wijze benoemd of verkozen. Nog in 2015 concludeerden staatsrechtgeleerden C.A.J.M. Kortmann en D.J. Elzinga dat dit niets afdoet aan het democratische gehalte ervan. 'Het waterschap als functioneel bestuur is het meest gebaat bij een afgewogen vorm van belangenrepresentatie.', aldus de hoogleraren.

Dagelijks bestuur

De commissie adviseert ook om de wettelijke eis van één zetel voor de geborgde categorieën in het dagelijks bestuur te schrappen. Ook hier ontbreekt een deugdelijke onderbouwing. De besluiten worden in de praktijk door het DB voorbereid. Het is voor de stakeholders dus van groot belang om hierbij direct betrokken te zijn. Het DB behoort een afspiegeling te zijn van het algemeen bestuur, wat er toe zou moeten leiden dat juist elke belangengroep, en zeker die van het bedrijfsleven gezien haar grote inhoudelijke en zakelijke belangen, zitting moet hebben in het DB.

Voorkom politisering van waterschapbeheer

Een verdere politisering van de waterschappen is in onze ogen niet wenselijk. De commissie erkent in haar eigen rapport dat de politieke component van waterschappen slechts zeer beperkt is. Dit blijkt eveneens uit het feit dat een overgrote meerderheid van beslissingen unaniem wordt genomen. Waterschappen dienen als functioneel democratisch orgaan juist beschermd te worden tegen polarisatie en politiek-strategische belangen.

Op basis van bovengenoemde redenen wijzen wij het advies van de Commissie Boelhouwer af. Wij zijn graag bereid tot een nadere toelichting.

Met vriendelijke groet,

drs. J. de Boer
Voorzitter VNO-NCW

J. Vonhof
Voorzitter MKB-Nederland